

Příprava pro výuku „Barevný podzim“

Téma: Stromy, listy a jejich plody

Ročník: 2. ročník

VVC: Pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit. Rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách. Vytváření povědomí o vlastní sounáležitosti s živou, neživou přírodou.

Pojmy opěrné: rozlišení listnatých a jehličnatých stromů, některé druhy stromů, stavbu stromu

Pojmy nové: stavba listu, fotosyntéza, zařazení pučení plodů stromů do ročního období

Místo realizace a časová dotace: Kejbaly, 90 minut

Časová dotace celkem: 90 minut

SCÉNÁŘ VÝUKY:

Fáze výuky	Úlohy	Metoda, forma	Čas pro aktivitu	Pomůcky (druh, počet ks)	Poznámky
<p>Úvod: organizace</p> <ul style="list-style-type: none"> • Motivace • Seznámení s cílem výuky • Kontrola žákovské přípravy na výuku 	<p>Motivace: <i>"Včera jsem byla na procházce v lese a z ničeho nic na mě spadl z dubu žalud. Na tom není nic tak zvláštního, ale na stromě zatím žádné žaludy nenarostly. Koukám, jak je to možné, a najednou se mezi větvemi stromu mihl hnědý huňatý ocásek.</i></p> <p><i>Představte si to, v lese si na mě počíhal pan Veverák, který bydlí na starém dubu. Bylo mu smutno a hledal nějakého kamaráda. S panem Veverákem jsem se spřátelila a povídala si s ním o stromech, o lese a dozvěděla se spoustu zajímavých věcí. Panu Veverákovi jsem slíbila, že vám vše, co jsem se dozvěděla, povím. A na oplátku nás všechny pozval k sobě ke starému dubu."</i></p>	<p>Metoda slovní, vyprávění</p> <p>Forma: skupinová, hromadná – týmové vyučování</p> <ul style="list-style-type: none"> • činnost učitelů • činnost žáků • struktura učiva • věcných prostředků 	15 min.	Žalud, veverka	

	<p>Cíl: osvojení nových poznatků z oblasti přírodovědy, které nejprve získaly v teoretické části hodiny a posléze i v praktické</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seznámení dětí se základními druhy stromů, jejich plody, listy 				
<p>Hlavní část</p> <ul style="list-style-type: none"> • Procvičování a opakování známého • Expozice - nové učivo • Fixace - upevňování a kontrola pochopení probírané látky • Aplikace - další aktivity k probíranému učivu 	<ul style="list-style-type: none"> • Frotáž kůry stromů, listů • Společná obrázek z listů • Šišková honička • Matematické představy - počty stromů, porovnávání velikostí • Hod šiškou - soutěž (kdo nejdál dohodí) <p>I. Druhy stromu</p> <p>Rozdělení stromů na dva základní typy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. jehličnany = stromy jehličnaté; 2. listnáče = stromy listnaté. <p>Další dělení stromů na opadavé a stálezelené druhy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. jehličnany - opadavé (<i>modřín opadavý</i>), stálezelené (<i>smrk ztepilý, jedle</i>) 	<p>Metoda vysvětlování, názorně demonstrační, didaktické hry, poznávací</p> <p>Forma skupinová, hromadná</p>	45 min.	<p>Papíry na frotáž, voskovky, šiška, stromy, vlastní poznámky y ohledně stromů, plodů, listů</p>	

	<p><i>obrovská</i>);</p> <p>2. listnáče - opadavé (<i>dub letní, bříza bělokorá, lípa stříbrná, jírovec maďal</i>), stálezelené (<i>dub cesmínolistý</i>).</p> <p>Jehličnaté stromy:</p> <p><u>MODŘÍN OPADAVÝ:</u></p> <p>Doba plodu: září, říjen, listopad, prosinec</p> <p>Barva olistění: zelená</p> <p>Typy listů: jehličnaté, opadavé</p> <p>Náročnost: slunce, polostín, vlhko, nenáročná</p> <p><u>SMRK ZTEPILÝ:</u></p> <p>Doba plodu: červenec, srpen, září, říjen</p> <p>Barva olistění: zelená</p> <p>Typy listů: jehličnaté, stále zelené</p> <p>Náročnost: slunce, polostín, vlhko, nemrazuvzdorné, nenáročná</p> <p><u>JEDLE OBROVSKÁ:</u></p> <p>Doba plodu: červenec, srpen, září</p>				
--	---	--	--	--	--

	<p>Barva olistění: zelená</p> <p>Typy listů: jehličnaté, stále zelené</p> <p>Náročnost: slunce, polostín, vlhko, propustné půdy, nenáročnost</p> <p>Listnaté stromy:</p> <p><u>DUB LETNÍ:</u></p> <p>Doba květu: duben, květen</p> <p>Doba plodu: září</p> <p>Barva olistění: zelená</p> <p>Typy listů: listnaté, opadavé</p> <p>Použitelné části: plod</p> <p><u>BŘÍZA BĚLOKORÁ:</u></p> <p>Tvar květu: jehněda</p> <p>Tvar listu: pilovité, zubaté</p> <p>Typy listů: listnaté, vonné</p> <p>Použité části: list</p> <p>Náročnost: slunce, polostíny, sucho, vlhko, mrazuvzdorné, písčité půdy, chudé půdy</p> <p><u>LÍPA STŘÍBRNÁ</u></p> <p>Barva květu: nažloutlé</p>				
--	--	--	--	--	--

	<p>Tvary listů: kopinaté</p> <p>Typy listů: listnaté, opadavé</p> <p>Použitelné části: květ</p> <p>Použití: lékařství, zemědělství</p> <p>Náročnost: slunce, polostín, vlhko, hlinité půdy, propustné, nenáročné</p> <p><u>JÍLOVEC MAĎAL:</u></p> <p>Doba plodu: říjen, listopad</p> <p>Barva květu: bílá</p> <p>Barva listu: zelená</p> <p>Tvary listů: dlanité, složené, pilovité, obvejčité, vstřícné</p> <p>Typy listů: listnaté, opadavé</p> <p>Použité části: stonek, plod</p> <p>Náročnost: slunce, polostín, vlhko, hlinité půdy, propustné půdy, nenáročné</p> <p>II. Tvar koruny stromu</p> <p>Mnoho jehličnanů má korunu štíhlou, se zašpičatělým vrcholem. Některé listnáče mají štíhlý a úzký tvar koruny,</p>				
--	--	--	--	--	--

jiné naopak mají korunu rozložitou. Některé stromy mají větve obloukovitě skloněny.

III. Pozorování tvaru listů, jehlic a jejich uspořádání

Tvar listů:

Listnáče:

- listy elipsovité (*buk*);
- listy oválné a na horním okraji zubaté (*třešeň*);
- listy laločné (*dub*);
- listy dlanitě laločné (*javor*);
- lichozpeřené listy složené z lístků (*jeřáb*).

Jehličnany:

- druh s listy šupinovitými (*jalovec obecný*);
- druh, u kterého jehlice vyrůstají jednotlivě (*jedle obrovská*);
- druh, u kterého vyrůstají jehlice ve svazečcích (*borovice lesní*).

Uspořádání jehlic:

- jehlice vyrůstající na větvích jednotlivě (*smrk ztepilý*);
- jehlice vyrůstající po dvou až po pěti (*borovice lesní*);
- jehlice vyrůstající

- ve svazečku
(modřín opadavý);
- listy šupinovité.

IV. Cesta pylu - seznámení se s procesem a významem opylování

Nejenom hmyz přenáší
pyl z jednoho květu na
druhý, ale i vítr zde hraje
svoji roli.

Párování plodů a větvíček

Cíl - přiřadit plody
k větvíčce. Na plátno,
rozloženém na zemi,
položíme větve a plody, a
přiřazujeme plod
k větvíčce, ke které patří.

Upřesnění pojmu les, ekosystém a druhy lesa:

Les - složitý ekosystém, v
jehož rostlinné složce
převládají dřeviny
stromovitého vzrůstu.
Lesní ekosystém je
tvořený složkou rostlinou,
živočišnou a biotopem.

Ekosystém - základní
funkční jednotka přírody
charakterizovaná
vzájemnými vztahy mezi
abiotickou a biotickou
složkou, vytvářející
dynamicky rovnovážný
ekologický systém.
Abiotickou složku
reprezentují fyzikální
faktory (podnebí) a
chemické faktory
(anorganické látky a
organické látky v mrtvé
ústrojně hmotě). Biotická
složka je tvořena
producenty (autotrofní

rostliny nebo mikroorganismy), konzumenty (býložravci a masožravci v různě složitých pastevně-kořistnických řetězcích) a dekompozitory (rozkladači).

Biotop - stanoviště obývané určitým organismem či společenstvem zahrnující specifické abiotické faktory (podnebí, půdní podmínky) i biotické faktory (vliv ostatních organismů) - životní prostor určitého druhu organismu nebo společenstva.

Druhy lesa:

- listnatý les = rostou v něm listnaté stromy;
- jehličnatý les = rostou v něm jehličnaté stromy;
- smíšený les = rostou v něm listnaté i jehličnaté stromy.

Stáří stromu

Stáří stromu je možné určit z poraženého kmenu stromu. Na příčném řezu kmenem dřeviny je možné pozorovat soustředné kruhy, které se nazývají letokruhy. Jedna vrstva odpovídá jedné vegetační sezóně.

Shrnutí <ul style="list-style-type: none"> • Závěr, zopakování probrané látky • Zhodnocení výuky • Zadání úkolů do školy 	Opakování, křížovka, pětiminutovka - viz příloha	Metoda práce s textem	30 min	Viz příloha	
--	---	------------------------------	---------------	--------------------	--

Literatura:

Hlinský, J.: Ptáci a stromy: výukové programy: Příručka pro učitele. Brno: EkoCentrum, 1996, ISBN 80-902203-0-4.

Máchal, A.: Malý ekologický slovníček. Hradec Králové: RVZ Seč, 1990.

Švecová, M.: Teorie a praxe zařazení školních projektů ve výuce přírodopisu, biologie a ekologie. Praha: Karolinum, 2001, ISBN 80-246-0227-X.

Kol. autorů: Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích A-L Praha: Ottovo nakladatelství, 2003, ISBN 80-7181-959-X.

Rozpracování scénáře:

Fáze výuky, název aktivity, popis aktivity s odkazy na přílohu, čas, pomůcky.

Zhodnocení výuky:

Závěr: Význam praktického cvičení téma: Výstava „Barevný podzim“ pro studenta.

Přílohy:

Pětiminutovka

borovice										
jedle										
smrk										
modřín										

1. Má mělké kořeny.
2. Kořeny rostou do hloubky.
3. Šišky jsou dlouhé, visí směrem dolů.
4. Šišky se rozpadají ještě na stromě.
5. Šišky jsou malé a kulaté.
6. Jehličí roste v chomáčcích.
7. Jehličí je na rubu bílé.
8. Jehličí obepíná celou větvičku.
9. Výroba nábytku. Výroba papíru.

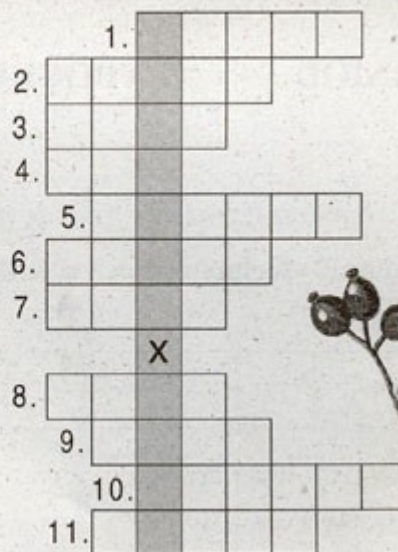
Doplňovačka

Křížovka.

1. Červené plody keře vhodné na čaj.
2. Strom s bílou kůrou.
3. Náš národní strom.
4. Strom, na němž rostou bukvice.
5. Opadavý jehličnan.
6. Kanadský národní strom s listy jako dlaň.
7. Rychle rostoucí keř, má bílé, sladké květy.
8. Stromy, o nichž se zpívá v naší hymně.
9. Povrch kmene dřevin.
10. Plody dubu.
11. Jehličnan citlivý na znečištěné ovzduší.

Tajenka:

							X			
--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--

Vypracovaly: Eva Červinková
Veronika Holčáková
Barbora Mikulová